

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 207/07-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. novembra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. S., N., zastúpeného advokátom Mgr. R. T., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 23/05 a jeho uznesením z 31. januára 2005 a postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tp 715/04 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva M. S. podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 23/05 a jeho uznesením z 31. januára 2005 porušené boli.

2. M. S. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je mu Krajský súd v Nitre p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Nitre je p o v i n n ý uhradiť M. S. trovy právneho zastúpenia v sume 6 309 Sk (slovom šesťtisícristodevät' slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. R. T., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 207/07 z 5. septembra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť M. S., N., v tom čase vo väzbe (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. R. T., B., v ktorej namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 23/05 a jeho uznesením z 31. januára 2005 a postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tp 715/04.

Z obsahu s'ťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru N. sp. zn. ČVS: ORP-956/OEK-NZ-2004 z 30. októbra 2004 bolo podľa § 160 ods. 1 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov účinného

do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný poriadok“) proti sťažovateľovi začaté trestné stíhanie a súčasne podľa § 163 ods. 1 Trestného poriadku mu bolo vznesené obvinenie pre pokus trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 8 ods. 1 k § 222 ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a pre trestný čin porušovania domovej slobody spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 238 ods. 1 a 3 Trestného zákona. Prokurátor Okresnej prokuratúry N. (ďalej len „okresná prokuratúra“) podal 30. októbra 2004 okresnému súdu návrh na vzatie sťažovateľa do väzby. Uznesením okresného súdu z 30. októbra 2004 bol podľa § 68 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažovateľ vzatý do väzby avšak podaním z 22. decembra 2004 požiadal o prepustenie z väzby na slobodu a o nahradenie väzby peňažnou zárukou.

Okresný súd 11. januára 2005 uznesením sp. zn. 1 Tp 715/04 rozhodol, že podľa § 73a ods. 1 Trestného poriadku neprijíma návrh na peňažnú záruku a zároveň podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku jeho žiadosť o prepustenie z väzby zamietla. O sťažnosti sťažovateľa proti tomuto uzneseniu okresného súdu rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 7 Tpo 23/05 na neverejnom zasadnutí konanom 31. januára 2005 tak, že podľa § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku jeho sťažnosť zamietol a podľa § 149 ods. 1 a 3 Trestného poriadku zrušil výrok uznesenia okresného súdu v časti, v ktorej okresný súd rozhodol, že podľa § 73a ods. 1 Trestného poriadku neprijíma návrh na peňažnú záruku za sťažovateľa. Krajský súd uznesenie odôvodnil tým, že *„Pokiaľ súd I. st. bol toho názoru, že peňažná záruka v akejkoľvek výške takúto obavu neodstráni, mal na to poukázať iba v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia [§ 134 ods. 1 písm. d), ods. 2 Tr. por.] a nemal o neprijatí ponuky peňažnej záruky rozhodovať osobitným výrokom“*.

Sťažovateľ sa domnieva, že o neprijatí peňažnej záruky môže rozhodnúť súd len uznesením s osobitným výrokom. Nestačí sa len zmieniť o neprijatí peňažnej záruky v odôvodnení, pretože takouto interpretáciou by bola *„vždy odňatá možnosť tak obvinenému ako aj tretej osobe, ktorá navrhla zloženie peňažnej záruky za obvineného, podať proti uzneseniu sťažnosť, nakoľko sťažnosťou možno napadnúť len výrok uznesenia, nie jeho odôvodnenie...“*. Sťažovateľ tiež tvrdí, že takéto rozhodnutie krajského súdu je arbitrárne

a nepreskúmateľné, pretože v dôvodoch uznesenia uvádza: „*Bude preto povinnosťou súdu I. st. postupovať spôsobom naznačeným v tomto uznesení*“, hoci ani jeden z výrokov uznesenia neukladá povinnosť súdu prvého stupňa, aby vo veci konal a rozhodol, ako to predpokladá ustanovenie § 149 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Sťažovateľ ďalej poukazuje na to, že ak krajský súd zrušil tú časť výroku uznesenia okresného súdu, v ktorej prvostupňový súd neprijal návrh na nahradenie sťažovateľovej väzby peňažnou zárukou, v súlade s procesnými pravidlami mal rozhodnúť po zrušení časti výroku spôsobom uvedeným buď v § 149 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, alebo v § 149 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Keďže krajský súd takto nerozhodol, uznesenie krajského súdu má za následok to, že zatiaľ nebolo žiadnym súdnym orgánom právoplatne rozhodnuté o návrhu na nahradenie sťažovateľovej väzby peňažnou zárukou.

Krajský súd sa taktiež nevysporiadal s niektorými argumentmi, ktoré sťažovateľ uviedol v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, čím podľa neho porušil jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru a zároveň boli z identických dôvodov porušené aj jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 listiny.

Z uvedeného vyplýva, že k porušeniu sťažovateľových práv došlo podľa neho arbitrárnosťou a nepreskúmateľnosťou uznesenia krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 23/05 z 31. januára 2005, ktorým zrušil výrok uznesenia okresného súdu sp. zn. 1 Tp 715/04 z 11. januára 2005 v časti o neprijatí návrhu na peňažnú záruku.

Sťažovateľ taktiež namieta porušenie svojho práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti jeho pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 2 listiny. Krajský súd zamietol sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu 11 dní po jej podaní a uznesenie bolo doručené po 52 dňoch odo dňa rozhodnutia krajského súdu. Dĺžka doručovania bola spôsobená aj okresným súdom. Neskorým doručením uznesenia sa sťažovateľovi malo brániť v možnosti opätovne požiadať o prepustenie z väzby z tých istých dôvodov v zmysle § 72 ods. 2 Trestného poriadku.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal takýto nález:

«1. Krajský súd v Nitre arbitrárnosťou a nepreskúmateľnosťou uznesenia zo dňa 31. 1. 2005, sp. zn. 7 Tpo 23/05, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu Okresného súdu v Nových Zámkoch zo dňa 11. 1. 2005, sp. zn. 1 Tp 715/04 a zároveň zrušil časť uznesenia Okresného súdu v Nových Zámkoch zo dňa 11. 1. 2005, sp. zn. 1 Tp 715/04, ktorým Okresný súd v Nových Zámkoch rozhodol, že „(...) podľa § 73a ods. 1 Tr. por. neprijíma návrh na peňažnú záruku za obvineného M. S., narodeného dňa (...), toho času vo väzbe (...)“ porušil právo sťažovateľa na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a čl. 5 ods. 4 Dohovoru, čl. 17 ods. 1, čl. 17 ods. 2 a čl. 17 ods. 5 Ústavy SR a čl. 8 ods. 1, čl. 8 ods. 2 a čl. 8 ods. 5 Listiny.

2. Okresný súd v Nových Zámkoch v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tp 715/04 a Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 23/05 o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu Okresného súdu v Nových Zámkoch zo dňa 11. 1. 2005, sp. zn. 1 Tp 715/04 porušili právo sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru, čl. 17 ods. 2 Ústavy SR a čl. 8 ods. 2 Listiny.

3. Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 31. 1. 2005, sp. zn. 7 Tpo 23/05 sa zrušuje a Krajskému súdu v Nitre sa prikazuje, aby o veci znovu konal a rozhodol.

4. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi ako primerané finančné zadostučinenie peňažnú sumu vo výške 5.000,- Sk, ktorú mu je povinný zaplatiť Okresný súd v Nových Zámkoch a peňažnú sumu vo výške 100.000,- Sk, ktorú mu je povinný zaplatiť Krajský súd v Nitre, to všetko do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd v Nových Zámkoch a Krajský súd v Nitre sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť trovy konania k rukám advokáta Mgr. R. T. so sídlom B. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.»

K sťažnosti sťažovateľa sa na základe výzvy ústavného súdu podaním doručeným 10. októbra 2007 vyjadril krajský súd prostredníctvom svojho predsedu. Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení uviedol: *«27. 01. 2005 bol, po naštudovaní trestného spisu predsedom senátu 7 Tpo a sudkyňami tohto senátu, určený termín verejného zasadnutia na deň 31. 01. 2005, na ktorom bola podľa § 148 odsek 1 písmeno c) Tr. por. zamietnutá,*

ako nedôvodná, sťažnosť obvineného (bod I.) a podľa § 149 odsek 1, odsek 3 Tr. por. bol zrušený výrok sťažnosťou napadnutého uznesenia v časti, ktorým súd I. st. rozhodol, že „podľa § 73a odsek 1 Tr. por. neprijíma návrh na peňažnú záruku za obvineného“ (bod II.).

Dňa 01. 03. 2005 bolo, už označené uznesenie tunajšieho krajského súdu, písomne vyhotovené a po jeho opísaní (08. 03. 2005), bolo dňa 12. 03. 2005 zaslané Krajskej prokuratúre v N. a trestný spis bol odovzdaný do podateľne tunajšieho krajského súdu, za účelom jeho zaslania súdu I. st.

Takýto procesný postup tunajšieho krajského súdu bol v súlade s

- článkom 2 odsek 1, článkom 3 odsek 1 Úpravy ministra spravodlivosti č. 2466/97-43, zo dňa 14. 04. 1997, na zabezpečenie včasného konania a rozhodovania vo väzobných veciach

- § 2 odsek 4, prvá veta, § 71 odsek 1, prvá veta, § 129 odsek 2, veta pred bodkočiarkou, § 138 Tr. por.

Či boli porušené obvineným namietané články

- 17 odsek 1, odsek 2, odsek 5 Ústavy Slovenskej republiky
- 8 odsek 1, odsek 2, odsek 5 Listiny základných práv a slobôd
- 5 odsek 3, odsek 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, je oprávnený vysloviť iba ÚS SR (článok 127 odsek 1 Ústavy SR).»

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľa podaním doručeným 15. októbra 2007 vyjadril okresný súd. Vo svojom vyjadrení chronologicky opísal priebeh konania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu a o jeho návrhu na prijatie peňažnej záruky nasledovne: „Sťažovateľ M. S. dňa 22. 12. 2004 doručil tunajšiemu súdu žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu a návrh na prijatie peňažnej záruky podľa § 73a Tr. por. Tento jeho návrh bol predložený Okresnej prokuratúre N. dňa 23. 12. 2004 na zaujatie stanoviska. Prokuratúra 30. 12. 2004 súdu oznámila, že podanému návrhu obv. M. S. doporučuje nevyhovieť. Konajúci sudca úpravou zo dňa 3. 1. 2005 požiadal OR PZ ÚJaKP N. o zapožičanie vyšetrovacieho spisu ČVS: ORP-956/OEK-NZ 2004 a následne dňa 11. 1. 2005 rozhodol o podanom návrhu tak, že peňažnú záruku neprijal a zamietol žiadosť o prepustenie M. S., nar. (...) z väzby na slobodu. V zákonnej lehote podal voči

uvedenému uzneseniu sťažnosť obvinený, resp. túto v uvedenej lehote zahlásil a písomne zdôvodnil dňa 20. 1. 2005. Spis bol predložený na KS v Nitre za účelom rozhodnutia o sťažnosti dňa 27. 1. 2005. Odvolací súd uznesením 7 Tpo 23/05-13 rozhodol dňa 31. 1. 2005 a spis vrátil tunajšiemu súdu dňa 15. 3. 2005. Úpravou tajomníčky tunajšieho súdu zo dňa 17. 3. 2005 bolo doručované 2. stupňové uznesenie pre obvineného, jeho obhajcu a tunajšiu prokuratúru. Obv. uznesenie prevzal 23. 3. 2005, jeho obhajca dňa 24. 3. 2005.“

V závere svojho vyjadrenia uviedol, že okresným súdom boli podľa neho všetky procesné úkony v tejto veci *„uskutočnené plynule, promptne, bez akýkoľvek prieťahov, a preto tvrdenie sťažovateľa, že tunajší súd nerozhodol primerane a rýchlo v jeho väzobnej veci je nepravdivé. Tunajší súd spis z Krajského súdu obdržal 15. 3. 2005, pričom dňa 17. 3. 2005 bola vykonaná úprava súdnej tajomníčky o doručení rozhodnutí, ktoré boli odoslané zo súdu 21. 3. 2005, z čoho vyplýva, že prieťah v doručovaní zo strany súdu spôsobený nebol.*

Vzhľadom na uvedené máme za to, že požadovaná náhrada finančného zadosťučinenia zo strany navrhovateľa voči nášmu súdu je neopodstatnená“.

Právny zástupca sťažovateľa sa k zaslaným stanoviskám všeobecných súdov zúčastnených na rozhodovaní v jeho veci vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 31. októbra 2007. Vo svojom vyjadrení uviedol, že trestná vec sťažovateľa bola právoplatne skončená 23. júna 2005 rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 67/05 zo 17. augusta 2005. Následne právny zástupca sťažovateľa poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vzťahujúcu sa k právu na urýchlené rozhodovanie o zákonnosti pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Vo vzťahu ku konaniu o žiadosti sťažovateľa z 22. decembra 2004 jeho právny zástupca opätovne poukázal na chronologický priebeh konania, z ktorého podľa neho vyplýva, že okresný súd aj krajský súd v predmetnej veci konali neprimerane dlho.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania

nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje (znenie zhodné s čl. 8 ods. 1 listiny).

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok (znenie zhodné s čl. 8 ods. 2 listiny).

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu (znenie zhodné s čl. 8 ods. 5 listiny).

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol

o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

II.1 K namietanému porušeniu sťažovateľových práv uznesením krajského súdu z 31. januára 2005 v súvislosti s nerozhodnutím o peňažnej záruke

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 listiny a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 23/05 z 31. januára 2005, ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu z 11. januára 2005. Predmetné rozhodnutie považuje sťažovateľ za nepreskúmateľné a arbitrárne, pretože v ňom krajský súd zrušil časť výroku uznesenia okresného súdu, ktorým rozhodol, že peňažnú záruku sťažovateľa neprijíma.

Ústavný súd vyslovil, že obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou (III. ÚS 38/01).

Z judikatúry ústavného súdu taktiež vyplýva, že zo základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, resp. z práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru vyplýva, že v prípade, ak osoba, ktorej osobná sloboda je pozbavená väzbou, požiada o nahradenie väzby sľubom, súd rozhodujúci o väzbe je povinný sa s touto žiadosťou náležite vysporiadať, pretože v opačnom prípade dochádza k porušeniu označených práv (m. m. I. ÚS 87/04, III. ÚS 240/06).

Článok 17 ods. 2 ústavy obsahuje pri väzbe také práva, akými sú napríklad: právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu, právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania,

pričom prepustenie môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 8/04).

Pre rozhodnutie v tejto veci je teda podstatnou otázkou, či záver krajského súdu vyslovený v jeho rozhodnutí, podľa ktorého o neprijatí ponuky peňažnej záruky všeobecný súd nemusí rozhodovať osobitným výrokom, ale stačí, ak sa s ním vysporiada s dôvodmi neprijatia ponuky peňažnej záruky v rámci odôvodnenia rozhodnutia, možno považovať za ústavne súladný výklad ustanovení Trestného poriadku.

Z listinných dôkazov v predmetnej veci ústavný súd zistil, že sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu okresnému súdu 22. decembra 2004 doručil podanie označené ako „*Návrh na prijatie peňažnej záruky podľa § 73a Tr. por. a následné prepustenie na slobodu*“.

Okresný súd uvedené podanie posúdil ako návrh na prijatie peňažnej záruky a prepustenie z väzby na slobodu. Uznesením sp. zn. 1 Tp 715/04 z 11. januára 2005 okresný súd rozhodol, že podľa § 73a ods. 1 Trestného poriadku neprijíma návrh na peňažnú záruku za sťažovateľa a podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku zamietol jeho žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu.

Krajský súd svojím uznesením sp. zn. 7 Tpo 23/05 z 31. januára 2005 o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu z 11. januára 2005 rozhodol tak, že prvým výrokom tohto uznesenia podľa § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosť sťažovateľa ako obvineného zamietol ako nedôvodnú a druhým výrokom podľa § 149 ods. 1 a 3 Trestného poriadku zrušil výrok napadnutého uznesenia v časti, v ktorej rozhodol o neprijatí peňažnej záruky. V rámci odôvodnenia tohto rozhodnutia uviedol vo vzťahu k zrušenému výroku o neprijatí peňažnej záruky, že „*Opodstatnene bolo obvineným vytknuté nesprávne rozhodnutie súdu I. st. o jeho ponuke peňažnej záruky (č. l. 4), pretože aj podľa názoru sťažnostného súdu, len o ponuke peňažnej záruky súd samostatne nerozhoduje podľa § 73a ods. 1 Tr. por., ale túto posudzuje ako žiadosť obvineného o jeho prepustenie z väzby na slobodu...*“

Bolo povinnosťou tohto súdu vyriešiť otázku, či a prípadne peňažná záruka v akej výške, dostatočne odstráni odôvodnenú obavu, že obvinený nebude pokračovať v páchaní trestnej činnosti [§ 67 ods. 1 písm. c) Tr. por.].

Pokiaľ súd I. st. bol toho názoru, že peňažná záruka v akejkol'vek výške takúto obavu neodstráni, mal na to poukázať iba v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia [§ 134 ods. 1 písm. d) ods. 2 Tr. por.] a nemal o neprijatí ponuky peňažnej záruky rozhodovať osobitným výrokom“.

Podľa § 73a ods. 1 a 2 Trestného poriadku:

(1) Ak je daný dôvod väzby uvedený v § 67 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca rozhodnúť o ponechaní obvineného na slobode alebo o jeho prepustení na slobodu aj vtedy, ak obvinený zložil peňažnú záruku a súd alebo sudca ju prijme. Obvinenému vždy uloží povinnosť oznámiť vyšetrovateľovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu. Ak je obvinený stíhaný pre trestný čin uvedený v § 62 ods. 1 Trestného zákona, peňažnú záruku nemožno prijať. So súhlasom obvineného môže peňažnú záruku zložiť aj iná osoba, ale pred jej prijatím musí byť oboznámená s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, v ktorých sa nachádza dôvod väzby.

(2) S prihliadnutím na osobu a majetkové pomery obvineného alebo toho, kto za neho zloženie peňažnej záruky ponúka, na povahu spáchaného činu a výšku spôsobenej škody rozhodne súd alebo sudca o výške peňažnej záruky a spôsobe jej zloženia.

Podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhoví, predloží ju bez meškania súdu. O takej žiadosti sa musí neodkladne rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí štrnástich dní od právoplatnosti rozhodnutia.

Z uvedených ustanovení § 72 ods. 2 a § 73a Trestného poriadku vyplýva, že právny poriadok Slovenskej republiky pozná ako samostatný inštitút žiadosť o prepustenie na slobodu, ktorou sa obvinený môže domáhať prepustenia na slobodu argumentujúc

neexistenciou väzobných dôvodov, a súčasne popri tomto inštitúte v Trestnom poriadku existujú prostriedky, ktorými možno väzbu nahradiť. Jedným z týchto prostriedkov je aj peňažná záruka (§ 73a ods. 1 Trestného poriadku), pri ktorej obvinený tvrdí, že účel väzby možno dosiahnuť v jeho prípade aj iným spôsobom, resp. miernejšími zabezpečovacími prostriedkami, napr. zložením peňažnej kaucie. V tomto prípade sa teda vôbec nemusia spochybňovať dôvody väzby, s ktorými sa môže obvinený úplne stotožňovať, tvrdí sa však, že dosiahnuť účel väzby je možné aj miernejšími prostriedkami napr. peňažnou zárukou, sľubom alebo zárukou.

Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že žiadosť o prepustenie na slobodu a návrh na nahradenie väzby peňažnou zárukou predstavujú dva rozdielne inštitúty, resp. procesné práva obvineného.

V preskúvanom prípade sám sťažovateľ v odôvodnení svojej sťažnosti (podanie z 19. januára 2005) proti uzneseniu okresného súdu nespochybňoval existenciu väzobných dôvodov, keď uviedol: *„Sudca zamietol môj návrh na prepustenie z väzby na slobodu v podstate z toho dôvodu, že dôvody väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. c) Tr. por. u mňa v danom prípade naďalej trvajú. To nepopieram a ani nikdy som túto skutočnosť nespochybňoval. Ved' po prijatí peňažnej záruky sa len nahradzuje práve zložením kaucie väzba samotná, t. j. obmedzenie osobnej slobody obvineného, ovšem s tým, že dôvody väzby naďalej trvajú a tieto nezanikli... To znamená, že nie je v súlade so zákonom, keď súd, resp. sudca, odmietne prijať peňažnú záruku len s poukazom na skutočnosti a dôvody, pre ktoré som bol v danom prípade vzatý do väzby. V takomto prípade by sa potom jednalo o dôvod absolútnej izolácie a nemožnosť ma prepustiť z väzby na slobodu.“*

Zo samotného obsahu odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, že o alternatívnej žiadosti sťažovateľa fakticky rozhodol (rovnako ako okresný súd prijatie peňažnej záruky v prípade sťažovateľa považoval za nemožné), z formálneho hľadiska však o nej nerozhodol, resp. rozhodnutie o tomto procesnom úkone sťažovateľa nebolo vyjadrené samostatným výrokom, ktorý by umožňoval aj realizáciu ďalších procesných oprávnení sťažovateľa (právo podať sťažnosť proti rozhodnutiu o neprijatí peňažnej záruky, ktoré

je možné vyvodit' zo znenia § 74 ods. 3 Trestného poriadku, pričom prípustnosť tohto opravného prostriedku proti rozhodnutiu o neprijatí peňažnej záruky nebola spochybnená ani zo strany krajského súdu).

Spôsob, akým v danom prípade krajský súd aplikoval ustanovenia Trestného poriadku, v dôsledku ktorého osobitným výrokom o peňažnej záruke nerozhodol, hoci sa s dôvodmi nemožnosti nahradiť väzbu peňažnou zárukou v odôvodnení rozhodnutia riadne vysporiadal, by znamenal nielen nesúlads výroku tohto uznesenia s jeho odôvodnením, ale chýbajúci výrok alebo jeho samostatná časť týkajúca sa rozhodnutia o peňažnej záruke vo výroku rozhodnutia by spôsobilo odňatie možnosti sťažovateľa ako obžalovaného podať proti rozhodnutiu o peňažnej záruke zákonom priznaný opravný prostriedok. Vzhľadom na túto skutočnosť podľa názoru ústavného súdu spôsob, akým krajský súd vo svojom rozhodnutí aplikoval ustanovenia Trestného poriadku týkajúce sa peňažnej záruky, nemožno považovať za ústavne súladný.

Podľa ústavného súdu postupom všeobecných súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci, ktorým fakticky o alternatívnej žiadosti sťažovateľa rozhodli, došlo k naplneniu požiadaviek čl. 17 ods. 2 ústavy, avšak absencia samostatného výroku umožňujúceho následnú realizáciu ďalších procesných oprávnení sťažovateľa v rozhodnutí krajského súdu znamená porušenie čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že uznesením krajského súdu z 31. januára 2005 došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

II.2 K porušeniu sťažovateľových práv postupom okresného súdu a krajského súdu v konaní o jeho žiadosti z 22. decembra 2004 vo vzťahu k právu na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody.

Z judikatúry ESĽP vyplýva, že väzba má mať striktné obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru

použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, § 21, Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez - Reisse z roku 1986, A-107, § 55).

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám pozbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybnit' zákonnosť pozbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Rehbock c. Slovinsko, rozhodnutie z 28. novembra 2000, Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. decembra 2000, § 33 - 36).

Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou (v rámci ktorej sa zaoberal požiadavkou urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru) uviedol, že jednotlivé lehoty sa z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu. V zásade však požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, resp. podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti taktiež namietal, že pri rozhodovaní o jeho žiadosti o nahradenie väzby peňažnou zárukou a o prepustenie z väzby na slobodu z 22. decembra 2004 došlo aj k porušeniu jeho práva na urýchlené rozhodovanie o zákonnosti jeho väzby postupom okresného súdu, ako aj postupom krajského súdu.

Zo spisového materiálu v predmetnej veci vyplýva, že okresnému súdu bola žiadosť sťažovateľa doručená 22. decembra 2004. Okresný súd o nej rozhodol uznesením z 11. januára 2005 a pred vydaním svojho rozhodnutia si zabezpečil stanovisko okresnej

prokuratúry v uvedenej veci, ako aj vyšetrovací spis. Sťažovateľ proti tomuto rozhodnutiu podal 14. januára 2005 sťažnosť, ktorú odôvodnil podaním doručeným okresnému súdu 20. januára 2005. Spisový materiál v predmetnej veci bol následne 27. januára 2005 predložený krajskému súdu.

Krajský súd o sťažnosti sťažovateľa rozhodol uznesením sp. zn. 7 Tpo 23/05 z 31. januára 2005 a spisový materiál v predmetnej veci bol vrátený späť okresnému súdu 15. marca 2005.

Okresný súd 17. marca 2005 doručoval predmetné uznesenie krajského súdu, pričom obvinenému bolo toto rozhodnutie doručené 23. marca 2005 a jeho obhajcovi 24. marca 2005.

Z uvedeného vyplýva, že konanie vedené okresným súdom v predmetnej veci spolu s časom potrebným na vykonanie úkonov súvisiacich s podanou sťažnosťou a časom potrebným na doručenie rozhodnutia krajského súdu trvalo spolu 42 dní. Z uvedeného obdobia na ťarchu okresného súdu nemožno započítať obdobie trvajúce prinajmenšom 10 dní (doručenie sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu trvalo 3 dni a ďalších 7 dní sťažovateľ potreboval na doručenie podania, ktorým dôvody svojej sťažnosti doplnil).

Krajskému súdu následne trvalo len 4 dni, kým o sťažnosti sťažovateľa rozhodol, ale ďalších 43 dní potreboval na vyhotovenie a doručenie svojho rozhodnutia okresnému súdu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že celkovú dĺžku tohto konania nemožno akceptovať ani z hľadiska vnútroštátnych kritérií, ani z hľadiska kritérií, ktoré uplatňuje ESLP. Podľa názoru ústavného súdu toto konanie neprebehlo urýchlene a trvalo neprimerane dlho v dôsledku postupu krajského súdu, ktorý na vyhotovenie svojho rozhodnutia a jeho zaslanie okresnému súdu potreboval neprimerane dlhý čas a svojím

postupom v tomto konaní porušil právo sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Ústavný súd zo spisového materiálu v tejto veci zistil, že sťažovateľ bol 24. novembra 2005 prepustený na slobodu.

Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že sťažovateľ už prepustenie na slobodu, ktorého sa v konečnom dôsledku domáhal aj prostredníctvom svojho návrhu na zrušenie uznesenia z 31. januára 2005 v konaní pred ústavným súdom, dosiahol, a preto sa už rozhodnutie o jeho návrhu v tejto časti stalo bezpredmetným.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne

o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti z dôvodov v nej uvedených žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 Sk od okresného súdu a v sume 100 000 Sk od krajského súdu.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk. Pri svojom rozhodovaní zohľadnil povahu tejto veci a konkrétne okolnosti tohto prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. R. T. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti), a to v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 501 Sk, t. j. spolu 5 002 Sk, čo spolu s režijným paušálom 2 x 150 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a DPH (19 % z 5 302 Sk) predstavuje sumu 6 309 Sk a v zostávajúcej časti jeho nároku na náhradu trov konania nevyhoviel.

V súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca sťažovateľa v jeho poslednom podaní (podanie doručené ústavnému súdu 31. októbra 2007) neuviedol v predmetnej veci žiadne právne alebo skutkovo relevantné skutočnosti, ktoré by už neboli ústavnému súdu známe z jeho predchádzajúcich podaní alebo zo spisu vo veci samej (okrem vyjadrenia sa k možnosti konania verejného ústneho pojednávania v tejto veci na ústavnom súde), ako aj vzhľadom na to, že judikatúru ESLP, na ktorú vo svojich podaniach poukazoval, možno považovať v súčasnosti už za bežne aplikovanú v právnej praxi, ústavný súd v tejto veci nezistil dôvody na priznanie odmeny právnenému zástupcovi sťažovateľa za tretí úkon právnej služby a ani nepovažoval za opodstatnenú jeho požiadavku na zvýšenie základnej sadzby tarifnej odmeny.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia v sume 6 309 Sk je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2007